

# Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 112-1874)

Originalt emne

*Bygningsvæsen*

*Bygningsvæsen/Bygningsvæsen i Almindelighed*

*Gader*

*Gader/Erhvervelse af Grunde og Jorder*

*Gader/Gadeliniers Fastsættelse*

*Gader/Regulering og Omlægning*

*Jernbanevæsen*

*Jernbanevæsen/Hovedbanen*

*Kloakvæsen og Vandaflledning*

*Kloakvæsen og Vandaflledning/Regulering af Afløbsforhold*

*Vandforsyning og Vandværk*

*Vandforsyning og Vandværk/Vandafgift*

## Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 4. juni 1874](#)
- 2) [Byrådsmødet den 12. august 1874](#)
- 3) [Byrådsmødet den 26. november 1874](#)
- 4) [Byrådsmødet den 17. december 1874](#)
- 5) [Byrådsmødet den 23. december 1874](#)
- 6) [Byrådsmødet den 4. marts 1875](#)
- 7) [Byrådsmødet den 18. marts 1875](#)
- 8) [Byrådsmødet den 5. august 1875](#)



[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Man vedtog at udbede sig en erklæring af Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse over et andragende fra Etatsraad M. P. Bruun angaaende regulering af gadeforholdet paa søndre side af Jernbaneindskæringen. (Se nærmere mødet den 12. August).

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse var modtaget en Erklæring, hvorefter en af Etatsraad Bruun til Jægergaarden paatænkt Rektificering af Gadelinien mellem hans Toft paa den søndre Side af Jernbaneindskrænkningen og Jernbanens Grund vil kunne komme i Orden, naar Byraadet for sit Vedkommende vilde indgaa paa efternævnte Overenskomstpunkter, der ere tiltraadte af Etatsraad Bruun og Jernbanedirektøren, nemlig:

1. Indhegningen med et Stakit af samme Beskaffenhed som det, der nu er anbragt paa Jernbaneindskæringens nordlige Side langs "Kriegers Vej", bekostes opført af Jernbanebestyrelsen og Etatsraad Bruun fra Landevejen imod Vest til den ny Jernbanebro imod Øst og vedligeholdes i Fremtiden af Jernbanebestyrelsen.

2. Jernbanebestyrelsen indrømmer, at der gives Gadens vestlige Ende et Afløb ned ad Jernbaneskraaningen ved det paa Kortet betegnede Punkt A, hvilket Afløb tilvejebringes paa Etatsraad Bruuns Bekostning. Dog har Jernbanebestyrelsen forbeholdt sig, at, saafremt der af sanitære Hensyn skulde fordres en Udvidelse eller en Forandring i Henseende til Stensætningen eller i andre Maader af den Grøft over Jernbanens Grund, hvori Vandafløbet optages, skal denne Overenskomst i ingen Henseende komme Jernbanen til Præjudice. Hvorledes Afløb fra Gadens og Toftens østlige Side skal tilvejebringes, forbeholdes Afgjørelse i Forbindelse med Afgjørelse af, hvorledes Vandafløbene skulle ordnes for hele Frederiksbjerg efter det af Stadsingeniøren optagne Nivellement.

3. Rensningen af Afløb og Renholdelse af Gaden imod Jernbaneindskæringen paalægges de Grundejere, der bygge ved Gaden, for denne i sin Helhed; Jernbanen fritages for at besørge Noget i saa Henseende, det ikke i Forvejen paahviler samme.

4. Kommunen frafalder Fordring nu og i al Fremtid paa, at Jernbanen skal deltage i eventuelle Brolægningsomkostninger af Gaden, selv naar denne efter Udløbet af de i Overenskomstene om Indlemmelsen af Frederiksbjerg under Aarhus Kommune betingede 10 Aar erklæres for offentlig Gade, saa at Jernbanen, forsaavidt disse Byrder angaar, stilles, som om den ikke til den ene Side var Nabo-Grundejer til Gaden.

I Henhold til Udvalgets Indstilling indgik Byraadet for sit Vedkommende paa de nævnte Overenskomstpunkter.

(I Mødet den 8. Oktbr. er fremlagte en Skrivelse fra Jernbanedirektøren, hvorefter Indenrigsministeriet for Jernbanens Vedkommende har approberet ovennævnte Overenskomst).

*Uddrag fra byrådsmødet den 26. november 1874 - side 2*

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Med hensyn til den i mødet den 10. September ommeldte sag angaaende ordning af Vand afløb var fra Bygningskommissionen under 18. Novbr. modtaget følgende erklæring:

"I anledning af det ærede Byraads behagelige skrivelse af 12. Septbr. d. A., hvis bilag hermed følge tilbage, skal Bygningskommissionen ikke undlade herved at udtale, at den i henhold til bygningslovens § 20 anser sig beføjet til, naar den i saa henseende veed sig i Overensstemmelse med Byraadet, for fremtiden at opstille strengere regler i henseende til vandløbs regulering, for byggetilladelse gives, end hidindtil er blevet fulgt, og at den altsaa i princippet ganske kan slutte sig til hvad der herom tidligere er blevet ytret af Sundhedskommissionen samt i Vejudvalgets skivelse af 31. August d. A. for at det tilsigtede maal imidlertid paa fuldkommen tilfredsstillende maade kan blive naaet, vil de være nødvendigt at gaa noget videre, end af Vejudvalget foreslaaet, og formene vi derfor, at det for fremtiden bør iagttages, at Byggetilladelse i dele af Byen, hvor afløbet hidindtil ikke er ordnet, ikke gives, førend en regulering af dette ham fundet sted saaledes, at hovedløbene

dannes enten af overjordiske, med tilhuggede sten brolagte eller, hvor forholdene gjøre det nødvendigt, af Kinnakullarendestensbunde bestaaende rendestene, eller af underjordiske murede eller af rørledninger lagte kloaker eller, hvor omstændighederne tilstede dette eller gjøre saadant tilraadeligt, af aabne fuldstændig stensatte grøfter.

For at Byens offentlige og navnlig sanitære interesser kunne ske fyldest, anse vi det forøvrigt for nødvendigt, at i saa fald hovedløbene anlægges ved offentlig foranstaltning, og at, hvor afløb allerede nu findes, der ikke tilfredsstillende foranstaaende forbringer, disse da ved offentlig foranstaltning erstattes med afløb af den anførte beskaffenhed, mod at de private grundejere, forinden de faa tilladelse til at sætte deres afløb fra nye bygninger i forbindelse med de offentlige hovedafløb, til Byens betale en efter samtlige forhold, byggegrundens størrelse, facadens længde, byggeforetagendes omfang m.m., afpasset kvotadel af de til det paagjældende offentlige hovedafløb medgaaede omkostninger. I forbindelse hermedhelstille vi, at denne godtgjørelses størrelse fastsættes af et særligt udvalg, der passende kunde betaa af Bygningskommissionens af Byraadet valgte medlemmer i forbindelse med delegerede fra Brolægningss- og Vejudvalget. At dette er den eneste rigtige fremgangsmaade, turde være indlysende, og at der føles en almindelig trang til en saadan ordning af forholdene, som af os foreslaaet, turde ogsaa fremgaa af det andragende fra grundejerne ved Nørreallé, der foreligger Byraadet.

hvad speielt distriktet Frederiksbjerg angaar, saa vilde det, hvis Byraadet tiltræder foranstaaende, værenærmere at bedømme, hvorvidt de allerede tilstedeværende hovedvandløb, navnlig forsaavidt de ere brolagte med utilhugne sten, kunne antages at tilfredsstillende fordringerne; men navnlig skulle vi henlede opmærksomheden paa, at Nivellements kortene udvise, at vandet fra et stort terræn vil samle sig ved den ny Bro over Jernbanen paa Broens sydlige side. Derfra maa det nødvendigvis føres over jernbanens terræn, og det er et spørgsmaal, som ikke hører under afgjørelsen af denne sag, om der ved modtagelsen af dette vand tillige kan paaføres Jernbanen nogen bekostning ved anlægget af en ny ledning til havet eller udvidelsen af ældre ledninger, som upaaviselig vil blive fornøden. I alt fald er det vist, at Kommunen ved kontrakterne med Etatsraad M. P. Bruun og de øvrige større lodsejere om indlemmelsen af distriktet Frederiksbjerg under Aarhus Kjøbstad har paataget sig "at paavise, hvorledes Vandløbet fra de nævnte terræner kan ordnes, og i fornødent fald modtage dette vandløb".

Aarhus i Bygningkommissionen den 18. Novbr. 1874.

Schmidten, Hammerrich. K. Nielsen.

A. E. Andersen. Chr. Lund. H. F. Baess.

Chr. Theilgaard. P. Herskind.

Til

Aarhus Byraad."

Byraadet besluttede at anmode Vej- og Brolægningsudvalget om i forening med Borgmesteren nærmere at overveje sagen og afgive erklæring til Byraadet. (Se mødet den 17. decbr.)

*Uddrag fra byrådsmødet den 17. december 1874 - side 3*

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Fra det i Mødet den 26. Novbr. nedsatte Udvalg var modtaget en Erklæring af 5. Decbr. betreffende Bygningskommissionens Forslag af 18. Novbr. om nye og strengere Regler for de Afløb, der skulle fordres tilstede, før Byggetilladelsen gives.

Byraadet bifaldt Udvalgets Forslag og besluttede at udstede en Bekjendsgjørelse, indeholdende de vedtagne Regler. Denne Bekjendtgjørelse er under 28. Decbr. udgaaet, saalydende:

"Efter Overenskomst med Bygningskommissionen og Sundhedskommissionen har Byraadet i Overensstemmelse med Byvedtægtens §§ 44, 49 og 50 taget Bestemmelse om, at Byggetilladelse for Fremtiden og i Reglen ikke vil blive given i Dele af Byen eller paa dens Omraade, hvor Vandafløbene hidtil ikke ere ordnede, førend en Regulering har fundet Sted saaledes, at Hovedløbene enten indrettes som selvstændige Afløb til Havet, eller paa fyldestgjørende Maade sættes i forbindelse med de bestaaende offentlige Vandafløb, der samtidig undergives de Omlægninger og Forandringer, som nødvendiggjøres ved de nye Tilløb. Hovedløbene skulle derhos dannes enten af overjordiske, med tilhugne Sten brolagt, eller hvis Forholdene gjøre det nødvendigt, at Kinnakullarendestensbunde bestaaende Rendesten, eller af underjordiske, murede eller af Rørledninger lagte Kloaker, eller hvor Omstændighederne tilstede dette eller gjøre saadant tilraadeligt, af aabne, fuldstændig

stensatte Grøfter. Det vil saaledes i Reglen ikke blive tilladt, at aflede Vand fra Bygninger, der ønskes opførte, eller overhovedet fra bebygget Grund, til nu bestaaende offentlige Grøfter, Rendestene eller deslige, som ikke fyldestgjøre foranstaaende Fordringer, før de ere bragte i en saadan Stand, at de tilfredsstille foranstaaende Betingelser, for at Afløb fra Bygninger uden Frygt for sanitære Ulemper kan ledes til dem, Til Lettelse for de Byggende vil imidlertid Byraadet, hvor Omstændighederne gjøre det tilraadeligt, besørge de omhandlede Anlæg, Omlægninger og Forandringer imod Refusion af de Byggende, hvis Afløb skulle optages i Hovedløbene, efter Fastsættelse af et Udvalg paa Byraadets Vegne. Dette Udvalg taget tillige Bestemmelse om, hvorvidt de allerede bestaaende Vandafløb fyldestgjøre, eller om de bør forandres eller nye anlægges, hvorfor enhver Byggende i saa Henseende vil kunne henvende sig til det med derhen hørende Spørgsmaal. Dets Formand er Raadmand Liisberg.

Foranstaaende Bestemmelse ville for Distriktet Frederiksbjergs Vedkommende blive bragte til Anvendelse under Hensyn til de specielle Overenskomster angaaende Distriktets Indlemmelse under Aarhus Kjøbstad."

(Se Mødet d. 23. Decbr.)

*Uddrag fra byrådsmødet den 23. december 1874 - side 1*

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Til Medlemmer af det i Mødet den 17. Decbr. nedsatte Udvalg for Vandafledninger fra Bygninger valgte Byraadet Liisberg, Müller, Lund og Baess.

*Uddrag fra byrådsmødet den 4. marts 1875 - side 1*

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Fra det nedsatte Udvalg for Hovedvandløb var modtaget en Skrivelse, hvori de begjærer Byraadets Fortolkning af nogle tvivlsomme Punkter i Overenskomsterne med Frederiksbjergs Beboere, navnlig Ordene i Bilag D til Overenskomsten: "derimod forpligter

Kommunen sig til at paavise, hvorledes Vand afløb fra bemeldte Gader og Veje kan ordnes og i fornødent Fald at modtage Vandet fra Afløbene."

Disse Udtryk kunne nemlig enten fortolkes saaledes, at Byen er pligtig at modtage Vandet fra de af vedkommende Ejere anlagte Afløb fra Gader og Veje der, hvor disse ende, og da paa sin Bekostning føre dem videre selv over anden Mands Grund, i hvilket Fald Kommunen ikke vil erholde Udgiften refunderet, eller saaledes, at Byens Forpligtelser først indtræde, hvor Byens Grund naa's, saaledes at Udgifterne ved de af Byen besørgede Hovedafløb ogsaa over anden Mands Grund skulle refunderes af alle de Byggende, som benytte Hovedafløbet. Endvidere meddeler Udvalget, at det har forhandlet med Etatsraad Bruun om Vand afløbet fra Gaderne syd for Jernbanen (Overenskomst C), og at det er vedtaget, at Afløbet fra disse Gader i Hovedsagen vil være at føre til og at samle ved den ny Jernbanebro, men at Etatsraad Bruun er af den Mening, at Byens Forpligtelse til at modtage Afløbet begynder der, hvor hans Grund ender, fra hvilken det kun kan føres videre paa en betydelig Strækning over Jernbanens Grund, idet offentlig Grund først naa's ved Hads Herreds Vejen. Udvalget beder sig ogsaa i dette Punkt oplyst om, hvorledes Overenskomstens Ord skulle fortolkes, samt spørger, om Byraadet selv eller Udvalget skal indlede Forhandlinger med Jernbanebestyrelsen om Anlægget af Kloaken over sammes Grund.

Byraadet vedtog at henlægge Sagen i Skabet i 14 Dage og bemyndigede Udvalget til strax at træde i Forhandling med Jernbanebestyrelsen om, hvorledes Afløbet kan føres over Jernbanens Grund. (Se Mødet 18. Marts).

*Uddrag fra byrådsmødet den 18. marts 1875 - side 1*

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Efter at have forhandlet den i Mødet den 4de Marts ommeldte Forespørgsel fra Udvalget for Hovedvandløb, under hvilken Forhandling Meningerne overvejende vare for at fortolke Overenskomsterne med Frederiksbjergs Beboere og Statsraad Bruun saaledes, at Byens Forpligtelse til at modtage Vandet først indtræder hvor Byens Grund naas, medens man dog tillige udtalte det ønskelige i, at en almindelig Overenskomst saavidt muligt søges bragt tilveje, besluttede Byraadet at anmode Udvalget om efter den første Diskussion at

tage Sagen paa ny under Overvejelse og at fremkomme med bestemte Forslag til Sagens Afgjørelse. (Se Mødet 5te Avgust.)

*Uddrag fra byrådsmødet den 5. august 1875 - side 1*

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 112-1874)

Fra Udvalget for Hovedvandløb var modtaget en skrivelse af 19. Juli, hvori det foreslaar, at den i Overenskomsterne om Frederiksbjerg indlemmelse indeholdte bestemmelse, at Byen i fornødent fald er forpligtet til at modtage vandet fra afløb, forstaas saalees, at forpligtelsen først indtræder paa de steder, hvor Byens grund eller et tilstedeværende vandløb naas.

I overensstemmelse med udvalgets erklæring vedtog man i en offentlig bekendtgjørelse at udtale sin opfattelse af spørgsmaalet. Denne bejkendtgjørelse udgik under 9. August og er saalydende:

"Bekendtgjørelse.

I forbindelse med Byraadets bejkendtgjørelse af 28. Decbr. f. A. om tilvejegringelsen af de fornødne Hovedvandløb, hvor saadanne mangle, bekendtgjøres herved til efterretning for grundejerne i det under Byens indlemmede distrikt af Viby Sogn, at Byraadet forstaar den i overenskomsterne bilag C af 18. April 1872, D af 27. April f. A. og E. af 3. Maj f A. optagne bestemmelse om "i fornødent fald at modtage vandet fra bemeldte afløb" (d. e. fra gader, veje eller terræner) saaledes, at denne forpligtelse først indtræder, hvor Byens grund naas eller et tilstedeværende offentligt vandløb findes. Som et følge heraf vil det paaligge grundejerne i henhold til byvedtægtens § 49 efter anvisning fra Udvalget for Hovedvandløb selv at tilvejebringe de fornødne hovedløb, hvor de ikke i forvejen findes, i saadan stand, som bekendtgjørelsen af 28. decbr. f. A. foreskriver, og forsaavidt disse arbejder af grundejerne ønskes udførte ved udvalgets foranstaltning efter forudgaaende forhandling med dette, ville udgifterne derved være at refundere af grundejerne.

Som en følge heraf vil der ikke blive meddelt yderligere byggetilladelse i det nævnte distrikt, forinden vandafløbsforholdene der ere ordnede."

(se mødet 25. Novbr.)